

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

10/1180

Sayı : 5096
Tarih : 23.04.2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ekonomik krizle birlikte derinleşen çocuk yoksulluğunun, yoksullaşmaya bağlı ortaya çıkan problemlerin, çocuk istismarının, yaşanan tüm çocuk hakkı ihlallerinin araştırılması ve çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz. 23.04.2024

Sezai Temelli

DEM Parti Grup Başkanvekili

Muş Milletvekili

Gülüstan Kılıç Koçyiğit

DEM Parti Grup Başkanvekili

Kars Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye İstatistik Kurumu, "İstatistiklerle Çocuk, 2023" raporuna göre nüfusun %26'sını çocukların oluşturduğu Türkiye'de, çocukların yaşam hakkı başta olmak üzere yeterli beslenme, sağlık ve eğitim hakkı gibi temel haklarına dahi erişmelerindeki ihmal ve ihlallerde son yıllarda büyük bir artış söz konusudur.

Türkiye'de ekonomik kriz ve derinleşen gıda enflasyonu nedeniyle özellikle çocuklarda beslenme yetersizliği ve buna bağlı demir eksikliği, beslenme bozukluğu, bodurluk, anemi gibi fiziksel veya psikolojik hastalıklar artmaktadır. Nitekim, TÜİK 2022 Türkiye Çocuk Araştırması'na göre çocukların yüzde 62,4'ü her gün sadece ekmek ve makarna ile beslenebilmektedir. Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu'nun 30 Ocak 2024'te yayımladığı Yoksulluk ve Yaşam Koşulları İstatistikleri Verileri 2023 raporuna göre, Türkiye'de 0-17 yaş grubunda yoksulluk ve sosyal dışlanma riski altında olanların oranı %39,7 olmuştur. Mart 2024'te açıklanan verilere göre Türkiye, 37 OECD ülkesi arasında yüzde 19,2 ile son 30 günde haftada en az bir kez yiyecek parası olmadığı için yemek yiyemeyen öğrenci oranının en yüksek olduğu ülke olmuştur.

Okul öncesi eğitimden lise sonuncu sınıfa kadar tüm çocuklara devlet okullarında bir öğün ücretsiz yemek ve içilebilir temiz su temin edilmesi amacıyla kurulan, aralarında VELİ-DER ve TTB'nin de olduğu meslek ve hak örgütlerinden oluşan Türkiye Okul Yemeği Koalisyonu, 2 Mart 2024'te yaptığı açıklamada üç yılda bir yapılan ve 15 yaşındaki öğrencilerin okuma, matematik ve fen alanlarındaki becerilerini ölçen Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) kapsamında öğrencilere yöneltilen anket sorularına göre ülkede en az 5 öğrenciden birinin haftada en az bir kere parası olmadığı için yemek yiyemediğini belirtmiştir.

Ekonomik koşulların giderek kötüleştiği günümüz koşullarında çocuklar sağlıklı beslenme hakkı ile paralel olarak eğitim hakkından da mahrum kalmaya/bırakılmaya devam edilmektedir. Derinleşen yoksulluk nedeniyle aileler için öncelik gıda ve barınma ihtiyacını gidermek olurken çocuklar da bu sosyo-ekonomik krizde eğitimden uzaklaştırılarak çalışmaya mecbur bırakılma, işçileştirilmektedir. MEB tarafından yayımlanan "2024-2028 Stratejik Planı"nda Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün yaptığı değerlendirmede de "bazı öğrencilerin maddi imkânsızlıklar sebebiyle ortaöğretime devam edememesi" ifadesine yer verilmiştir. TÜİK'in 23 Nisan Çocuk Bayramı'na özel hazırladığı, 2023 yılına ilişkin verileri içeren "İstatistiklerle Çocuk" bülteninde dahi, 15-17 yaş grubunda, işçileştirilen çocukların oranının 2022 yılına oranla 3.5 puan artarak yüzde 21,1'e yükseldiğini duyurmuştur.

Öte yandan, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin açıkladığı yıllık rapora göre 2023 yılında en az 54 işçileştirilen çocuk olmak üzere, 2013-2023 yılları döneminde en az 671 işçileştirilen çocuk hayatını kaybetmiştir. Son olarak, 2016 yılında sonlandırılan Çıraklık Eğitim Merkezleri'nin yerine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ucuz işgücü olarak ara eleman ihtiyacını gidermek için kurulan Mesleki Eğitim Merkezlerinde 8 çocuk, 2023-2024 eğitim-öğretim yılının

ilk döneminde çalıştırıldıkları işyerlerinde hayatını kaybetmiş ve çocukların temel insan hakkı olan yaşam hakları ellerinden alınmıştır.

Ayrıca Türkiye’de yaşayan çocukların temel haklarından olan anadilinde eğitim hakkı da ihlal edilmektedir. UNESCO’nun Tehlike Altındaki Dünya Dilleri Atlası’na göre Türkiye’de şimdiye kadar 18 dil yok olmuştur veya yok olma tehlikesi altındadır. Oysa Türkiye’nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiş ve resmi olarak uygulanması tüm BM üyesi devletlere gerekli kılınan anadilinde eğitim hakkını kullandırması bir zorunluluktur. Sosyo Politik Saha Araştırmaları Merkezi, 27 Ekim 2023-3 Kasım 2023 tarihleri arasında “Anadilin kullanımı ve anadiline ilişkin talep ve eğilimleri” için 14 kentte yaptığı araştırmaya göre, görüşmecilerin yüzde 86.7’si, çocuklarının “anadilinde eğitim görmesini” istemiş ve anadilin korunması ve geliştirilmesi için birinci önceliğin eğitim/öğretim dili olması gerektiğini belirtmiştir.

Çocuklara karşı işlenen suçların şüphesiz hiçbirisi kabul edilemezdir. Çocuk istismarı da yine Türkiye’deki çocukların maruz bırakıldığı ve toplum vicdanını derinden etkileyen sorunlardan biridir. Çocuklar bugün farklı türlerde istismara maruz bırakılmakta iken ancak buna karşın failler hakkında etkin yargılama yöntemleri uygulandığından söz etmek mümkün değildir. Bu da istismarın yaygınlaşmasına ve süregelen hale gelmesine sebep olmaktadır.

Birçok çocuk sağlık hakkına hala erişememektedir. Zamanla yarışan SMA hastası birçok bebek ve çocuk solunum cihazlarına bağlı olarak yaşam mücadelesi verirken gerekli maddi desteği bulamadıklarından yaşamını yitirmektedir. Yine bebek ve çocuklarda sonucu ölümle ya da uzuv kaybı ile sonuçlanan hastalıkların oluşmasını veya gelişmesini önleyen koruyucu aşılar mevcut iken bu aşılar özel aşılar arasında yer almakta, bebek ve çocuklara ücret karşılığında yapılmaktadır. Sırf bu ücret karşılanamadığı için çocuklar aşı olamamakta ve aşı ile önlenabilir hastalıklar yüzünden yaşamını yitirmektedir. İğne ve benzeri aparatlarla parmaklardan delinerek şeker kontrolü için alınan kan diyabet hastası çocuklarda acılı bir sürece ve psikolojik rahatsızlıklara yol açmasına, ailelerin yoğun talebine ve alanda uzman doktorların tavsiyesine rağmen parmak delinerek yapılan kan ölçümünün yerine Sürekli Glukoz İzlemi (SGİ) olarak adlandırılan sensör teknolojisi, hala Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ödeme kapsamına alınmamıştır.

Tüm bunlar doğrultusunda, çocukların evrensel haklarına erişebilmeleri, maruz bırakıldıkları çok yönlü şiddetin ortadan kalkması, yaşadıkları çok boyutlu sorunların ve hak ihlallerinin araştırılarak çözüm önerilerinin saptanması amacıyla ivedilikle Meclis Araştırma Komisyonu kurulması gerekmektedir.